

40è FESTIVAL DE
TORROELLA 20/21

EXPOSICIÓ
de
l'Església
a
l'Auditori

JM Torroella de Montgrí

FESTIVAL DE TORROELLA DE MONTGRÍ: DE L'ESGLÉSIA A L'AUDITORI, NÚM. 1

Hivern – Andante con moto MUSEU PALAU SOLTERRA

De l'11 de desembre de 2020 al desembre de 2021

Organitza: Festival de Torroella de Montgrí
amb la col·laboració de la Fundació Vila Casas

Idea, direcció i textos: Eulàlia Bosch

- El Festival de Torroella de Montgrí presenta l'exposició *De l'Església a l'Auditori*, un recorregut per la història del Festival creat el 1981 que celebra el seu 40è aniversari.
- Seguint l'estructura d'una simfonia, l'exposició s'articula en quatre moviments, el primer dels quals, *Andante con moto*, s'inaugura el dia 11 de desembre al voltant de l'aniversari del naixement, fa 250 anys, de Ludwig van Beethoven, protagonista juntament amb el compositor torroellenc Anselm Viola, contemporani seu, d'aquesta primera etapa de l'exposició.
- *Festival de Torroella. De l'Església a l'Auditori* recorrerà els diversos espais que al llarg d'aquests 40 anys d'història han acollit concerts del Festival.
- El Museu Palau Solterra acull el primer moviment de l'exposició, que prosseguirà la primavera que ve a la Casa Gabilern, seu de la Fundació Mascort, el passeig de l'Església, la plaça de la Vila, el Cinema Montgrí, el restaurant La Sala, l'antic Centro Cine i el Convent dels Agustins. L'estiu, coincidint amb els concerts del Festival, l'exposició es completarà amb espais expositius a la Can Quintana, seu del Museu de la Mediterrània, i a l'Auditori Espai Ter.

FESTIVAL DE TORROELLA DE MONTGRÍ: DE L'ESGLÉSIA A L'AUDITORI

L'exposició, *De l'Església a l'Auditori*, vol ser un passeig per Torroella de Montgrí recuperant els camins seguits pel Festival de Música al llarg i ample dels seus 40 anys de vida.

L'any 1981, un cicle de cinc concerts de música de cambra celebrats a l'Església de Sant Genís recuperava l'antiga tradició musical de Torroella –documentada des del segle XIV– i establia les bases d'un impuls en favor de la música clàssica, constantment renovat des d'aleshores.

Amb el pas dels anys, el nombre creixent de concerts i la quantitat d'activitats musicals que s'anaven generant –cursos de formació, ampliació de registres musicals, festival de joves intèrprets...– va fer insuficient l'espai de l'església.

A partir del 1986, la plaça va transformar-se en un auditori a l'aire lliure que donava acollida a grans orquestres, a solistes destacats, a músiques populars d'arreu del món, a sessions de jazz o al visionat de pel·lícules acompanyades de música en viu.

El creixent desig de música acumulat a l'entorn del Festival va fer possible que l'Espai Ter s'afegís a un itinerari musical que havia nascut en un espai sacre, havia trobat aixopluc en l'espai públic –lloc de trobada de residents i visitants–, i finalment arribava a un edifici de nova planta que satisfecia les condicions d'interpretació i d'escolta propis de la contemporaneïtat.

D'aquesta manera, Torroella de Montgrí es feia ressò del camí fet per la història universal de la música: des dels llocs on es concentren les celebracions i els rituals fins a espais nous que busquen acollir més àmpliament la qualitat transcendent que és pròpia de l'espècie humana.

Amb l'exposició *De l'Església a l'Auditori* el Festival de Torroella vol dedicar una mirada atenta a la seva pròpia història per tal de seguir modelant noves propostes per un entorn musical ja molt consolidat.

A l'entorn d'aquest itinerari es preveu un ampli programa de reflexió i participació a través d'activitats musicals específiques, conferències, tertúlies, visites comentades...

L'excepcionalitat social que viu la humanitat sencera en el moment d'aquesta celebració farà que es combinin tots els formats possibles perquè la música no deixi de ser un dels trets diferencials més rellevants de Torroella de Montgrí i alhora, fent de l'adversitat virtut, arribi molt més enllà de qualsevol frontera.

- 1 Església
- 2 Palau Sotferra
- 3 Casa Galibern
- 4 Centre
- 5 Plaça de la Vila
- 6 La sala
- 7 Cinema Montgrí
- 8 Cau Quintana
- 9 Convent dels Agustins
- 10 Espai Ter

HIVERN DE L'ANY 2020

De l'Església a l'Auditori, l'itinerari expositiu amb el qual el Festival de Torroella de Montgrí celebra el seu 40è aniversari inicia el seu recorregut al Museu Palau Solterra, construït el segle XV com a residència dels comptes de la vila i avui seu de la Fundació Vila Casas.

En aquest preludi de l'exposició, el monjo benedictí Anselm Viola, nascut el 13 –o potser el 14– de juny de 1738, a Torroella de Montgrí serà l'amfitrió de Ludwig van Beethoven, nascut a Bonn el 16 –o potser el 17– de desembre de 1770.

Anselm Viola compon la seva música a Montserrat on arriba perseguint el seu irrefrenable desig de ser músic, mentre que el jove Beethoven es belluga entre Bonn, la seva ciutat natal, i Viena, la seva ciutat d'adopció.

L'un i l'altre en situacions i entorns ben diferents persegueixen un mateix anhel: crear una música nova que, sense desdir-se de la tradició, pugui donar forma a una sensibilitat naixent que acabarà fent del segle XVIII un moment d'inflexió en la música, com ho és també en la resta de les arts i en la vida social i política de la totalitat d'Europa.

A Montserrat, Anselm Viola succeeix Benet Julià, músic nascut com ell a Torroella de Montgrí, quan és nomenat mestre de l'Escolania i de la Capella de Música. En aquells anys, Beethoven escriu la *Cantata per la mort de Josep II*, potser l'obra més significativa dels seus anys a Bonn.

El Festival ha dedicat concerts a aquests dos músics que no es van conèixer entre ells, però que l'atzar els hauria pogut aproximar si fem atenció al comentari que transcriu Maria Lluïsa Cortada al seu llibre sobre el músic torroellenc quan diu: «a finals de març de 1800, el famós humanista Wilhelm von Humboldt visità Montserrat i escriví al seu amic Goethe: *Les celebracions a Montserrat es caracteritzen per una solemnitat especial i són acompanyades per una excel·lent música religiosa. A l'Escolania que té aquest monestir, s'han format també artistes de música profana*».

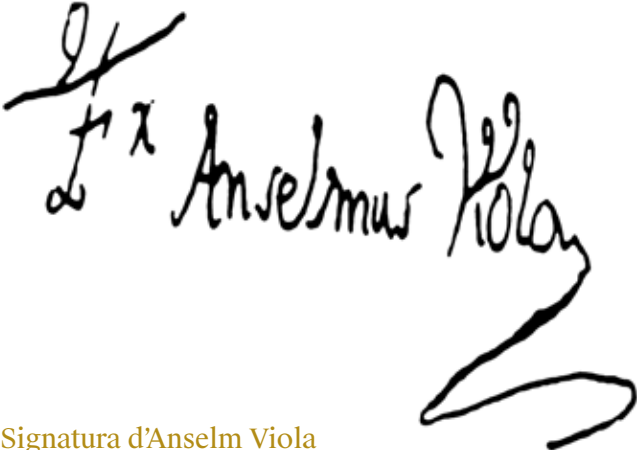
És cert que Goethe i Beethoven no es van agradar quan es van conèixer, però, formaven part d'un mateix món artístic, de ben segur amb interessos i referents comuns.

El temps va mantenir Viola i Beethoven totalment separats, però ara la recuperació de la història del Festival els apropa i permet que Viola doni la benvinguda a Beethoven a Torroella, una vila present des del segle XIV a la història de la música.

TEXTOS DE SALA

Introducció

Beethoven va néixer a Bonn ara fa 250 anys, quan Anselm Viola, nascut a Torroella, en tenia 38 i ja era mestre de l'Escolania i de la Capella de Música de Montserrat. Mai no es van conèixer. Ara, però, la recuperació de la història del Festival de Torroella celebra l'aniversari del Mestre convidant Anselm Viola a donar-li la benvinguda a la seva vila natal, present des del segle XIV a la història de la música.

Signatura d'Anselm Viola

Anselm Viola

Pere Viola neix a Torroella de Montgrí l'any 1738. S'incorpora a l'Escolania de Montserrat amb 10 anys. El 1756 ingressa a l'orde benedictina i esdevé el pare Anselm Viola. El 1768, succeint Benet Julià, torroellenc com ell, i Viola és nomenat mestre de l'Escolania i de la Capella de Música del monestir, càrrecs que ocupa fins la seva mort, el 25 de gener de 1798. La pedagogia musical i la composició són els seus dominis. El silenci i la disciplina implícita a la vida monacal no semblen marcar els seus límits sinó que són més aviat la plataforma des de la qual s'installa en una actitud d'innovació i renovació constant. La seva *Alma Redemptoris Mater* i el seu *Concert per a baixó i orquestra* en són bona mostra.

Ferran Sor (1778-1839), que escriu un llibre de memòries a partir del qual sabem de la vida d'Anselm Viola; Carles Masferrer (ca.1753-1825); Felip Rodríguez (1760-1815); Josep Vinyals (1771-1825) i Jacint Boada (1780- 1859) formen part dels seus deixebles destacats.

Llibre de Baptismes de la parròquia de Sant Genís de Torroella de Montgrí. Inscripció de bateig de Pere Viola, conegut amb el nom d'Anselm Viola quan és monjo benedictí de Montserrat: la primera de la pàgina de dreta. Arxiu Diocesà de Girona. © MARTÍ ARTALEJO

Ferran Sor sobre Anselm Viola

«Ben aviat va començar la meva instrucció musical. El pare Viola se situava perfectament al lloc d'aquell que no tenia la més mínima idea de música. La presentava com la ciència dels sons. «Coneixes la música, em deia el pare Viola, de la mateixa manera que saps parlar. Saps escriure les paraules, però no saps llegir ni escriure la música». Vaig explicar al pare Viola la meva intenció d'escriure música. Ell es va sorprendre i em va dir: «Sens dubte ets un bon harmonista».

Fragment de l'article Ferran Sor de l'*Encyclopédie Pittoresque de la Musique* d'A. Ledhuy i H. Bertini, París 1835.

Obres de Benet Julià i Anselm Viola interpretades al Festival

De Benet Julià i Anselm Viola s'han interpretat un total de 16 obres. Del primer, motets com *O sacrum convivium* i *Taedet animam meam*; els responsoris *Quem vidistis pastores* i *Beata Dei Genetrix* i un miserere; mentre que, d'Anselm Viola, dos villancets, el *Magnificat*, la *Missa Alma Redemptoris mater* i el *Concert per a fagot i orquestra*.

Els intèrprets han estat l'Escolania de Montserrat, Coral Antics Escolans de Montserrat, Cor Vivaldi, Camerata Lysy, Orquestra Barroca Catalana, Orquestra Antics Escolans de Montserrat, la soprano Victòria dels Àngels, la fagotista Eugènia Sequeira, els organistes Arnau Farré i Joan Casals, entre altres.

Escolania de Montserrat; Ireneu Segarra, director. Polifonia montserratina segles XVII i XVIII: Anselm Viola *Magnificat* (Amb la participació de Victòria dels Àngels). © JAUME BOSCH · Festival de Torroella, 1988.

Enllaç entre Viola i Beethoven

El famós humanista Wilhelm von Humboldt visità Montserrat l'any 1800 i escriví al seu amic Goethe: «Les celebracions a Montserrat es caracteritzen per una solemnitat especial i són acompanyades per una excel·lent música religiosa. A l'Escolania que té aquest monestir, s'han format també artistes de música profana».

Maria Lluïsa Cortada: *Anselm Viola compositor, pedagog, monjo de Montserrat*.
Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

Obres de Beethoven interpretades al Festival de Torroella

En els 40 anys de Festival de Torroella de Montgrí s'han interpretat un total de 73 obres de Ludwig van Beethoven entre les quals la integral de les seves simfonies; la majoria dels concerts per a piano; el concert per a violí i orquestra; el triple concert per a violí, piano, violoncel i orquestra; sonates per a piano; sonates per a violí i piano; sonates per a violoncel i piano; tríos per a violí, violoncel i piano, i la *Missa Solemnis*, entre altres obres.

Els intèrprets han estat els pianistes Joaquín Achúcarro, Piotr Anderszewski, Ronald Brautigam, Rudolf Buchbinder, Lukas Geniusas, Elisabeth Leonskaja, Paul Lewis, Alice Sara Ott, Grigory Sokolov; els violinistes Isabelle Faust, Rodney Friend, Leticia Moreno, Pinchas Zukerman; el violoncellista Radu Aldulescu; la soprano María Bayo; el Trio de Barcelona, Pasquier Trio, Guarneri Trio; l'Arditti Quartet, Petersen Quartet, Zemlinsky Quartet; la Prague Chamber Orchestra, Czech Philharmonic Chamber Orchestra, Orquestra Simfònica del Vallès, Prague Philharmonia, Prague Symphony Orchestra i el cor Prague Philharmonic Choir, entre altres.

Prague Philharmonia; Jacob Hrusa, director.
L. van Beethoven *Simfonia núm. 3*, Op. 55
'Heroica'.
© PAU GIRALT-MIRACLE
Festival de Torroella, 2005.

Ludwig van Beethoven

Ludwig van Beethoven neix a Bonn l'any 1770. Inicia, de nen, la seva carrera d'intèrpret: té només vuit anys quan fa el seu primer concert. És a Bonn on compon, essent un jove de vint anys, la *Cantata per la mort de Josep II*. Poc després, el 1792, segueix el consell del comte Waldstein que li recomana anar a Viena a rebre l'esperit de Mozart de mans de Haydn. Mai més no deixarà Viena encara que, per raons de la seva vida, en constant ebullició, canviarà moltes vegades de residència.

El seu procés creatiu li demana:
Interioritzar les músiques dels seus predecessors fins a fer-les seves.
Improvisar durant hores i hores fins a sentir al cor i als dits la força d'un abecedari musical nou. Fer l'impossible per donar forma a la seva respiració feta de so i de desig. Escriure noves partitures i les variacions que semblen reclamar. Descobrir la sonoritat dels nous instruments musicals.

Al mateix temps que busca desesperadament una certa estabilitat emocional, lluita sense treva contra la seva sordesa i està atent a la vida col·lectiva que sacseja fortament Europa.

Quan el 1827 Ludwig van Beethoven mor, el món és ja molt diferent d'aquell que el va veure néixer. L'abast de la seva contribució en aquest desplegament vital, que esborra tota mena de fronteres, no ha deixat de créixer des d'aquell dia.

August von Kloeber, Beethoven, 1818.
Dibuix de llapis sobre paper
© BEETHOVEN-HAUS BONN,
SAMMLUNG H. C. BODMER

Un context comú: l'expansió napoleònica

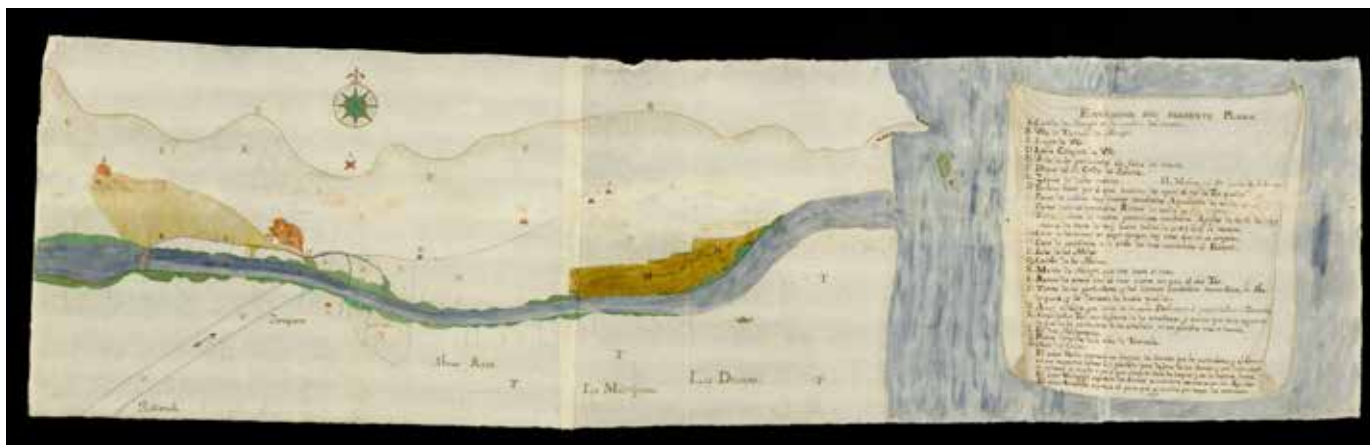
En pocs anys, el somni d'una Europa lliure, equànime i fraternal es va esvaïr. Napoleó, vist per molts com el cabdill que podia fer prevaldre els principis de la Revolució francesa, sucumbeix a l'ambició imperial i porta la guerra de conquesta tan lluny com li és possible.

Beethoven, que està treballant des de 1803 en la seva *Tercera Simfonia*, està decidit a dedicar-la a honor i glòria d'aquest jove militar nascut a Còrsega, que de petit odiava el poder francès que oprimia la seva illa natal.

Portada de la *Simfonia* núm. 3 de Beethoven.
© Col·lecció digital de l'Österreichische Nationalbibliothek

Quan el 1804 Napoleó es corona a si mateix emperador, Beethoven, mogut per la ràbia i la desesperança, esborra el seu nom de la coberta de l'edició de la *Tercera Simfonia* fins a foradar el paper perquè no quedi cap rastre del nom d'aquell que un dia va reconèixer com a llibertador dels pobles.

Curs del Ter d'Ullà i Torroella de Montgrí 1750
 © Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

La Guerra del Francès arriba també a Torroella de Montgrí i al Monestir de Montserrat. Torroella ostentava el control administratiu dels comuns de Torroella, Valveralla, Ullà, Ventalló, L'Armentera, Albons, Empúries, Verges, l'Escala i Bellcaire, quan el 1809 és dominada per l'exèrcit de Napoleó. D'aquí l'interès d'ocupar aquesta vila des de la qual, a més, s'accedeix a l'Estartit i les Illes Medes de gran importància estratègica.

La lluita de les guerrilles, amb l'ajuda i el sosteniment de la població civil, va defensar les comunitats del Baix Empordà d'igual manera que les crides a sometent fetes des del Monestir organitzaren la resistència al Bages.

A Montserrat, els francesos hi arriben per primera vegada el gener de 1809. No és, però, fins a l'any següent que l'exèrcit napoleònic saqueja el monestir i provoca un gran incendi que juntament amb la segona gran crema que té lloc el 1812 destrueix bona part de l'arxiu de Montserrat i del patrimoni que s'hi conservava.

Mont Serrat 1601
 © Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

CONCERTS

Al voltant de la inauguració de l'exposició *Festival de Torroella. De l'Església a l'Auditori* se celebraran dos concerts, els dies 12 i 13 de desembre, amb Beethoven com a protagonista.

Dissabte 12 de desembre de 2020

20 h Auditori Espai Ter

QUARTET CASALS

ABEL TOMÀS I VERA MARTÍNEZ-MEHNER, VIOLÍ
JONATHAN BROWN, VIOLA
ARNAU TOMÀS, VIOLONCEL

LUDWIG VAN BEETHOVEN: *Quartet de corda núm. 16 en Fa menor*, Op. 135
Quartet de corda núm. 8 en Mi menor 2 «Razumosvski», Op. 59/2

Amb dues dècades de trajectòria, el Quartet Casals és una de les formacions de cambra més destacades i respectades de la seva generació. Les seves interpretacions són una combinació magistral d'expressivitat, elegància i tècnica depurada. Coincidint amb el seu 20è aniversari, el 2018 van començar a enregistrar la integral dels quartets de corda de Beethoven, una mostra dels quals ens presenten en la seva segona visita al Festival de Torroella en el marc del 250è aniversari del naixement del compositor alemany.

Diumenge 13 de desembre de 2020

12 h Pati Museu Palau Solterra

MARCO MERQUIDA

MARCO MEZQUIDA, PIANO
MASA KAMAGUCHI, CONTRABAIX
PABLO SELNIK, FLAUTA
DAVID XIRGÚ, BATERIA

Beethoven collage

Marco Mezquida ret el seu particular homenatge a Beethoven en el 250è aniversari del seu naixement amb *Beethoven collage*, en el qual reinterpreta la música del compositor alemany amb improvisació, ritmes populars, jazz, música llatina i flamenc.

IDEA, DIRECCIÓ I TEXTOS

Eulàlia Bosch © MARTÍ ARTALEJO

Eulàlia Bosch

Eulàlia Bosch (Barcelona, 1949) inicia la seva carrera professional com a professora de Filosofia.

Forma part del grup promotor de Institut de Recerca per l'Ensenyament de la Filosofia, IREF, centre que dirigeix entre 1984 i 1994. Des de 1995 fins a 1998 crea i dirigeix el Servei Educatiu del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA). Idea i organitza les exposicions d'art contemporani *Criatures Misterioses*; *La Capsa Màgica*; *Veure la llum: Eugènia Balcells*; *Recordar és fer memòria*; *T'envio aquest vermell cadmi: correspondència entre John Berger i John Christie*; *Accions locals, valors locals: 20 anys de Ciutats Educadores*; *Oteiza*; *Freqüències i Anys llum* amb Eugènia Balcells, entre d'altres.

És autora de nombrosos articles i dels llibres *El Plaer de Mirar* (Editorial Actar 2000), *Educació i vida urbana* (Editorial Santillana, 2008), *Un lloc anomenat escola* (Editorial Graó 2009), *Qui educa a qui* (Editorial Eumo, 2013), *Blue Blue Elefante: las voces de una escuela* (Editorial BBE, 2015), entre d'altres.

Actualment centra el seu interès en projectes expositius i en l'escriptura.

MUSEU PALAU SOLTERRA FUNDACIÓ VILA CASAS

Palau Solterra, seu del Museu de Fotografia Contemporània de la Fundació Vila Casas. Torroella de Montgrí

El Palau Solterra és el Museu de Fotografia Contemporània (Nacional i Internacional) de la Fundació Vila Casas situat a la localitat empordanesa de Torroella de Montgrí. Es va inaugurar l'any 2000 i a actualment acull al voltant de 200 fotografies contemporànies exposades d'artistes de diverses parts del món.

El Palau Solterra és un palau del segle XV d'arquitectura civil que va ser residència històrica dels comtes de Torroella de Montgrí. Addicionalment a la col·lecció permanent, s'organitzen exposicions temporals i un cicle de conferències sobre història i humanitats.

FITXA DE L'EXPOSICIÓ

Dates: De l'11 de desembre de 2020 al desembre de 2021

Lloc: Sala Auditori del Museu Palau Solterra

Entrada: Preu d'accés al Museu 3 € - Reduït 1 €

Organitza: Festival de Torroella de Montgrí - Joventuts Musicals de Torroella de Montgrí

Idea, direcció i textos: Eulàlia Bosch

Arxiu i documentació: Josep Lloret

Assessors musicals: Joan Vives i Montse Faura

Disseny museogràfic i grafisme: Edicions de l'Eixample

Coordinació sala: Isaac Candelario, Mercè Vila

Muntatge sala: Vidcus, Francesc Martínez

Prensa i comunicació: Lourdes Morgades, Diana Juanpere, Neus Pérez

Agraïments: Beethoven-Haus Bonn, Daniel Hope, Carmen Soler, Österreichische Nationalbibliothek, Gesellschaft der Musikfreunde in Wien-Musikverein Archiv, Jordi Roca, Catalunya Música, Arxiu Municipal de Torroella de Montgrí i Arxiu de la Catedral de Girona.

La Fundació Vila Casas és seu del Festival de Torroella des de l'any 2001.

Celebrem alhora els 20 anys de la Fundació Vila Casas i els 40 del Festival de Torroella.

40 T

www.festivaldetorroella.cat

Organitza:

Una proposta de:

40è FESTIVAL DE TORROELLA 20/21

Col·laboradors:

Amb el suport de:

Agraïments especials:

